

HOLLANDA SOSYAL VE EKONOMİK KONSEYİ

1. Giriş

Sosyal ve Ekonomik Konsey, özel sektör ve devlet arasında köprü görevi görmesi ve politika yapımında aktif rol alması için 1950'de kurulmuştur. Bu bağlamda Konsey, Hollanda'nın bölünmüş sosyal yapısını bir diyalog zemini oluşturarak yeniden inşa etmektedir. Aynı zamanda ekonomi politikalarının her sektörün faydasına olacak şekilde üretilmesini sağlamak ve gelecek politikalarla ilgili bir tartışma zemini yaratmak için faaliyet göstermektedir. Bu doğrultuda Sosyal ve Ekonomik Konsey, toplum, sektörler ve devlet arasında ekonomik ve sosyal konular üzerine etkileşimi ve tartışma ortamını güvence altına alarak Hollanda hükümetine ve parlamentosuna işgücü piyasası, eğitim, sağlık, çevre ve emeklilik ücretleri gibi konularda danışmanlık sağlamaktadır.

2. Sosyal ve Ekonomik Konsey'in Kurulmasına Neden Olan Tarihi Arka Plan

Büyük Buhran sonrası, liberal politikaların yerini müdahaleci bir ekonomik modele bırakmasıyla birlikte² devletin sosyal ve ekonomik konulardaki sorumluluğu büyük ölçüde artmış, bununla birlikte özel ve kamu gruplarının aktiviteleri de devlete bağlı şekilde kapsamını genişletmiştir (Balkenstein, 1958: 500). Gelişmiş kapitalist devletlerin çoğunda söz konusu *laissez-faire* sisteminin etkinliği kaybetmesi Hollanda'da da etkilerini göstermiş, burada da ekonomi politikalarında daha müdahaleci bir yaklaşım izlenmeye başlanmış ve bununla birlikte özel sektör ve çeşitli organizasyonlar da faaliyet alanını genişletmiştir. Bu dönemde girişimci dernekleri, işçi sendikaları, çiftçi ve tüccar birlikleri yaygınlaşmış ve sektörler arası sorunlar bu gruplar arasında gerçekleşen toplu görüşmeler yoluyla çözülmeye çalışılmıştır. 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan bu örgütlenme eğilimi, aynı zamanda bu

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1453/Ekin+Keles>

² *Organizations, Classes and the Growth of State Interventionism*, s. 113.

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

birlik ve grupların gerçekleştirdikleri görüşmelere devletin de dâhil olmasını gerektirmiştir (Balkenstein, 1958:501).

Doğrudan demokrasinin benimsendiği bu sosyal yapıda, topluluk ve grup içi politika yapımında devletin baypas edilmesi öngörüldüğü için hem toplumsal hem de ekonomik kararlar, çeşitli toplulukların bağlı oldukları birlik ve örgütler içinde alınmıştır. Bu noktada Hollanda'nın Katolik, Protestan, Sosyalist ve Liberallerden oluşan karmaşık toplumsal yapısı, hem ekonomik hem de sosyal konularda merkezi ve tek bir politikanın değil, gruplara ayrılmış ve âdemi merkezîyetçi yaklaşımların benimsenmesini sağlamıştır (Lijphart, 1968, 110). Söz konusu karmaşıklık, özellikle sosyal konularda bu kutupların farklı duruşlar sergilemeleri ve ihtilafli konularda uzlaşamamalarından kaynaklı olarak çözülemeyen sorunların oluşmasına neden olmuştur (Lijphart, 1968, 110). Bu sorunların ve gruplar arası bireyselci yaklaşımın geniş ölçekte toplumsal birlik ve bütünlüğe zarar verecek olmasından kaynaklı olarak, devlet sosyal bütünlüşmeyi sağlayacak farklı bir formülasyona yönelmiştir.

Bu doğrultuda, devlet yasa yoluyla³ her topluluğun sadece kendi çıkarını gözetmesini engellemek için her bir topluluk ve örgüte toplumsal sorumluluk yüklemektedir. Bu yolla örgüt, birlik ve dernekler ortak şekilde aldıkları kararlarda kendi azami çıkarlarını gözetmenin yanında toplumun faydasını düşünmek zorunda bırakılmıştır. Devletin bu politikası sonucu, işgücünün üçte biri örgütlenmiş, aynı zamanda işverenler anlaşmalarını ulusal birlikler aracılığıyla müzakereler sonucu gerçekleştirmiştir (Balkenstein, 1958: 505). İşçi ve işverenlere ek olarak çiftçiler, tüccarlar ve üreticiler de kurmuş oldukları dernekler aracılığıyla hem devletle görüşmeler gerçekleştirmiş hem de üyelerine sektörle ilgili bilgi aktarımında bulunmuştur. Bu kapsamda toplumsal bölünmüşlüğü bir müzakere zemininde yeniden bütünlüştmek ve toplumun maruz kaldığı sıkıntıları ulusal düzeyde örgüt ve birlikler yoluyla devlete aktarmak için 1950'de çıkartılmış "Endüstriyel Organizasyon Yasası" (*Industrial Organization Act*) ile Sosyal ve Ekonomik Konsey (SER) kurulmuştur.

3. Sosyal ve Ekonomik Konsey'in Yapısı, İşleyişi ve Görevleri⁴

3.1. Sosyal ve Ekonomik Konsey'in Görevleri

Sosyal ve Ekonomik Konsey, yukarıda belirtilmiş tarihi gelişimiyle Hollanda Hükümeti ve parlamentosuna sosyal ve ekonomik politika yapım süreçlerinde danışmanlık vermekle görevlidir. Bu yapıda hükümet, Konsey'in sunmuş olduğu fikirleri benimsemek zorunda olmasa da bu tavsiyelere üç ay içinde geri dönüş yapmakla ve söz konusu tavsiyeleri reddetmesi halinde nedenlerini belirtmekle yükümlüdür. Konsey'in rapor haline getirdiği öneriler, yapılacak politika ve düzenlemelerin sosyal ortaklar tarafından nasıl karşılandığını da göstermektedir. Kararların oy birliği ya da oy çoğunluğuyla alınmış olması, hükümetin söz konusu düzenlemelerle ilgili toplumun yaklaşımını da göz önünde bulundurmasını sağlamaktadır.

Sosyal ve Ekonomik Konsey, yukarıda belirtilmiş görevlerinin yanı sıra bazı idari yükümlülüklerle de donatılmıştır. Konsey, Hollanda Çalışma Konseyi Yasası'nı (*Dutch Works Councils Act*) uygulamakla görevlendirilmiştir. Bununla birlikte, müşterek sektör komitelerinin de sekreterliğini yürütmektedir. Sosyal ve Ekonomik Konsey Yasası'yla Konsey, ticari çıkarları teşvik etmek ve sanayi faaliyetlerinin kamu yararına uygun şekilde gerçekleştirmesini

³ 25 Mayıs 1937 tarihli İş Yasası.

⁴ Sosyal ve Ekonomik Konsey Resmi Sitesi, (*SER—Social and Economic Council of the Netherlands*). Bknz. <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/engels/algemeen/informatiebrochure-en.pdf>

özendirmek gibi görevler edinmiştir. Konsey paralel şekilde aşağıda sıralanmış sorumluluklara sahiptir:

- Şirket birleşmelerine dair kurallarının ihlaliyle Sosyal ve Ekonomik Konsey Birleşme Kuralları Tahkim Komitesi üzerinden ilgilenmek.⁵
- Genel şart ve koşullarla ilgili ortak karar alınması için iş ve tüketici örgütlerinin birbirleriyle bu şartlarla ilgili görüşmelerini sağlamak.
- Enerjiyle ilgili düzenlemelerin Enerji Anlaşmasına uygunluğunu, Sosyal ve Ekonomik Konsey Enerji Anlaşması Komitesi üzerinden denetlemek.⁶
- Uluslararası kurumsal sosyal sorumluluğu teşvik etmek ve güçlendirmek.⁷

Konsey aynı zamanda sosyal ve ekonomik konular dışında, aşağıda sıralanan sorunlarla da ilgilenmektedir:

- Makro-ekonomi politikaları
- Ekonomik yapı politikaları
- Alan planlama ve ulaşım altyapısı
- Sürdürülebilir kalkınma
- Emeklilik maaşları
- İşgücü piyasası ve eğitimle ilişkisi
- Çalışma koşulları
- İşçi katılımı ve iş hukuku
- Tüketici ilişkileri
- Uluslararası, sosyal ve ekonomik ilişkiler

3.2. Sosyal ve Ekonomik Konseyin Üyeleri

Sosyal ve Ekonomik Konsey, üç farklı gruptan meydana gelmektedir. Bu gruplar; işveren, işçi ve bağımsız uzmanlardan oluşmaktadır. Konsey'de üye dağılımı oransaldır ve toplamda otuz üç üye bulunmaktadır. Bu üç grup, her grupta on bir üye olacak şekilde, işverenleri, işçiyi ve bağımsız üyelerle Kraliyet üyelerini temsil etmektedir. Konseyin üyeleri iki seneliğine atanmaktadır. Her bir üye bağımsız şekilde oy vermektedir. Gruplardan seçilen dörder temsilci, Sosyal ve Ekonomik Konsey'in Yönetim Kurulu'na atanmaktadır. Bununla birlikte, Hollanda'nın en büyük işveren ve işçi sendikaları Konsey'de temsil edilmektedir. Kraliyet üyeleri ise bağımsız uzmanlar olarak görev almaktadır. Söz konusu üyelerin temel görevi ortak yararı korumak ve arabuluculuk yapmaktır. Kraliyet üyeleri aynı zamanda Hollanda Merkez Bankası (*Dutch Central Bank*) ve Hollanda Ekonomi Politikaları Analiz Bürosu (*Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis*) temsilcilerinden oluşmaktadır.

3.3. Sosyal ve Ekonomik Konsey'in Yapısı ve İşleyişi

Konsey, her ayın üçüncü cuma gününde Konsey'in hükümete sunacağı raporu düzenlemek ve rapora son halini vermek adına Konsey binasında toplanmaktadır. Raporda aynı zamanda oy birliğiyle alınmamış kararlar da metin üzerinde belirtilmektedir. Konsey toplantıları halka açıktır ve toplantı raporları, gündem ve tavsiyeler Konsey'in resmi sitesinde yayınlanmaktadır.

⁵ 2015'te oluşturulan Birleşme Kuralları (*Merger Codes of 2015*).

⁶ 2013'te imzalanmış Sürdürülebilir Büyüme için Enerji Anlaşması (*Energy Agreement for Sustainable Growth of 2013*).

⁷ Uluslararası Kurumsal Sosyal Sorumluluk (*International Corporate Social Responsibility—ICSR*).

Konsey'in bünyesinde bulunan, alanlarında özelleşmiş komiteler dışında, farklı etki grupları ve sektör üyeleri de toplantılara davet edilmektedir. Toplantılarda bu gruplarında öneri ve tavsiyeleri dikkate alınmaktadır. Bu bağlamda söz konusu grup ve kişilerin danışma çalışmalarında yer alma yolları farklılık göstermektedir. Bu görüşmeler oturma ya da paneller yoluyla gerçekleştirilebilmektedir. Aynı zamanda bakanlık temsilcileri ya da belirli alanlarda uzmanlaşmış kamu görevlileri de Konsey'in gerçekleştirdiği toplantılara gözlemci olarak katılabilmektedir.

3.3.1. Sosyal ve Ekonomik Konsey Sekretaryası

Sosyal ve Ekonomik Konsey Sekretaryası, Konsey'in ve Konsey'e bağlı komitelere faaliyetlerini yürütmeleri konusunda yardım etmektedir. Bu yapı; Genel Sekreter, üç direktörlük, üç departman ve bir sosyal tesisten oluşmaktadır. Sekretaryada toplamda yüz yirmi beş kişi çalışmaktadır. Sekretarya, aşağıda sıralanmış sekiz departmandan oluşmaktadır:

- İletişim Birimi
- Ekonomik İşler Direktörlüğü
- Sosyal İşler Direktörlüğü
- Kamu İşleri Direktörlüğü
- Tesis İdaresi
- Finansal İşler
- İnsan Kaynakları
- Uluslararası Program Direktörlüğü

3.4. Sosyal ve Ekonomik Konsey'in Rapor Oluşturma Süreci

- Bir bakan, bakan yardımcısı ya da milletvekili belirli bir konuda öneri için Sosyal ve Ekonomik Konsey'e öneri başvurusunda bulunur.
- Sosyal ve Ekonomik Konsey'in Yönetim Kurulu raporun hazırlanmasında hangi komitenin sorumlu olacağına karar verir.
- Seçilen komite gerçekleştirilen görüşmeler sonrası bir taslak hazırlar.
- Sosyal ortaklar arasındaki örgütler taslak üzerinde örgüt içi tartışmalar gerçekleştirir ve geribildirim sunar.
- Komite söz konusu geribildirim üzerine istişare eder ve metnin içine bu geribildirimleri yerleştirir.
- Taslak rapor Konsey'e gönderilir.
- Konsey, kamuya açık bir toplantıda taslak üzerine görüşmeler gerçekleştirir ve raporu kesinleştirir.
- Rapor kabul makamına iletilir.

3.5 Sosyal ve Ekonomik Konsey Raporları: Sürdürülebilirlik, Enerji ve İklim Değişikliği

Sosyal ve Ekonomik Konsey, hükümetin talebi doğrultusunda uluslararası anlaşmalar, Birleşmiş Milletlerin öngördüğü hedefler ya da politika yapım sürecinde söz konusu düzenlemelerle ilgili raporlar hazırlamaktadır. Son elli yılı şekillendiren iklim değişikliği, enerji dönüşümü ve sürdürülebilirlik konularını kapsayan politikalarla ilgili hükümet Konsey'e sıklıkla

danışmaktadır. Bu doğrultuda Konsey, Kyoto Protokolü'nün uygulanması⁸, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDGs—*Sustainable Development Goals*) kapsamında iş dünyasının sürdürülebilirliğe katkıları⁹ ve sürdürülebilir enerjinin¹⁰ her sektörde yaygınlaşması gibi konularda politika yapım sürecini etkileyen çalışmalar üretmiştir.

Konsey, hükümetin talebi doğrultusunda iklimle mücadele amacıyla çıkarılan “İklim Politikası Uygulama Planı” (CPIP) üzerine geniş kapsamlı bir rapor hazırlamış, bu raporda Plan; fizibilite, sürdürülebilirlik ve uygulanabilirlik açısından mercek altına alınmıştır. Aynı zamanda hükümet Konsey'den İklim Politikası Uygulama Planı'na dair aşağıda belirtilmiş konularda da tavsiyede bulunmasını talep etmiştir:

- Halk ve sektörlerin iklim değişikliği konusunda bilinçlendirilmesi ve iklim kriziyle mücadelede taraf olmaya teşvik edilmesi,
- Enerji tüketen sektörlerin iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında geleceği,
- Emisyon ticareti sisteminin emisyonları azaltmada iyi bir araç olarak kullanılıp kullanılmayacağı.

Bu doğrultuda Konsey, Plan'ın iyileştirilmesine dair görüşlerini sunmuş, aynı zamanda hükümetin diyalog zemini oluşturarak iklim değişikliğinin sosyal ve ekonomik sonuçlarıyla ilgili toplumu ve sektörleri bilgilendirmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.

Konsey, iklim değişikliği ve çevre kriziyle paralel şekilde enerji konusunda da çalışmalar yürütmektedir. Bu doğrultuda, 2018 tarihli Ulusal İklim Anlaşması'nda¹¹ öngörülen emisyon hedeflerini yerine getirmek için yapılacak yatırımlar ve bu yatırımların gerektirdiği işgücüyle ilgili bir tavsiye metni kaleme almıştır. Raporda, enerji dönüşümünün neden olacağı iş kayıplarını telafi etmek ve öngörülen diğer toplumsal sonuçları iyileştirmek için çeşitli fikirler yer almaktadır. Buna göre Konsey'in yedi çözüm önerisi:

- Bütünleşmiş insan sermayesi (*integrated human capital*) gündemi oluşturmak,
- Bölgesel ekonomik gündemi takip etmek,
- İşgücü talebini karşılamak için eğitim programları düzenlemek,
- Enerji dönüşümünde bütünleşmiş ve kapsayıcı yaklaşımlar benimsemek,
- Sosyal danışma ve iyi çalışma şartlarını güvence altına almak,
- İşgücü piyasasının iç işleyişini anlamak,
- İş kayıplarını telafi etmekten oluşmaktadır.

Konsey aynı zamanda çeşitli forum ve platformlar üzerinden de toplum içi fikir alışverişinin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Bu kapsamda Sosyal ve Ekonomik Konsey Gençlik Platformu, öğrencilerin ve gençlerin yaşamış oldukları güncel sıkıntıların ve geleceğe dair endişelerin duyurulması ve söz konusu problemlerle ilgili çalışılması adına faaliyet göstermektedir. Bu doğrultuda Platform, “Yüksek Beklentiler”¹² (*High Expectations*) çalışmasıyla gençlerin bağımsız bir gelecek kurmak adına yeterli olanaklara sahip olup olmadıklarını araştırmaktadır. Bu çalışma sonucu, gençlerin kendileri için yeterli bir hayat

⁸ *Climate Policy Implementation Plan, 1999* (İklim Politikası Uygulama Planı).

⁹ *Seizing opportunities and managing risks – the relationship between the SDGs and IRBC, 2022* (Fırsatları Değerlendirmek ve Riskleri Yönetmek) .

¹⁰ Bu rapor için bkz. *Energy transition and employment: Opportunities for a sustainable future* (Enerji dönüşümü ve İstihdam: Sürdürülebilir bir gelecek için fırsatlar), 2018.

¹¹ *National Climate Agreement, 2018*.

¹² Gençlik Platformu, Yüksek Beklentiler Çalışması, 2019.

kurmaları önünde çoğalan engeller ve risklerin bulunduğu ve bu engellerin gençler arasında artan psikolojik problemlere neden olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte, pandemi sonrası iyice belirginleşen sosyal adaletsizlik, eğitimde fırsat eşitsizliği, konut fiyatlarındaki astronomik artış ve iklim değişikliğiyle birlikte söz konusu sorunların neden olduğu diğer problemler platformun temel konularını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda Konsey:

- Gençler ve gelecek kuşaklar için bütünleşmiş politikaları güvence altına almak,
- Gençlerin, STK ve diğer gençlik hareketlerinin görüşleri doğrultusunda orta ve uzun vadeli bir gençlerle ilgili strateji üretmek,
- Politika yapım sürecine gençlerin aktif katılımını sağlamak,
- Gençleri kapsayacak geniş bir iletişim ağı oluşturmak gibi önerilerde bulunmuştur.

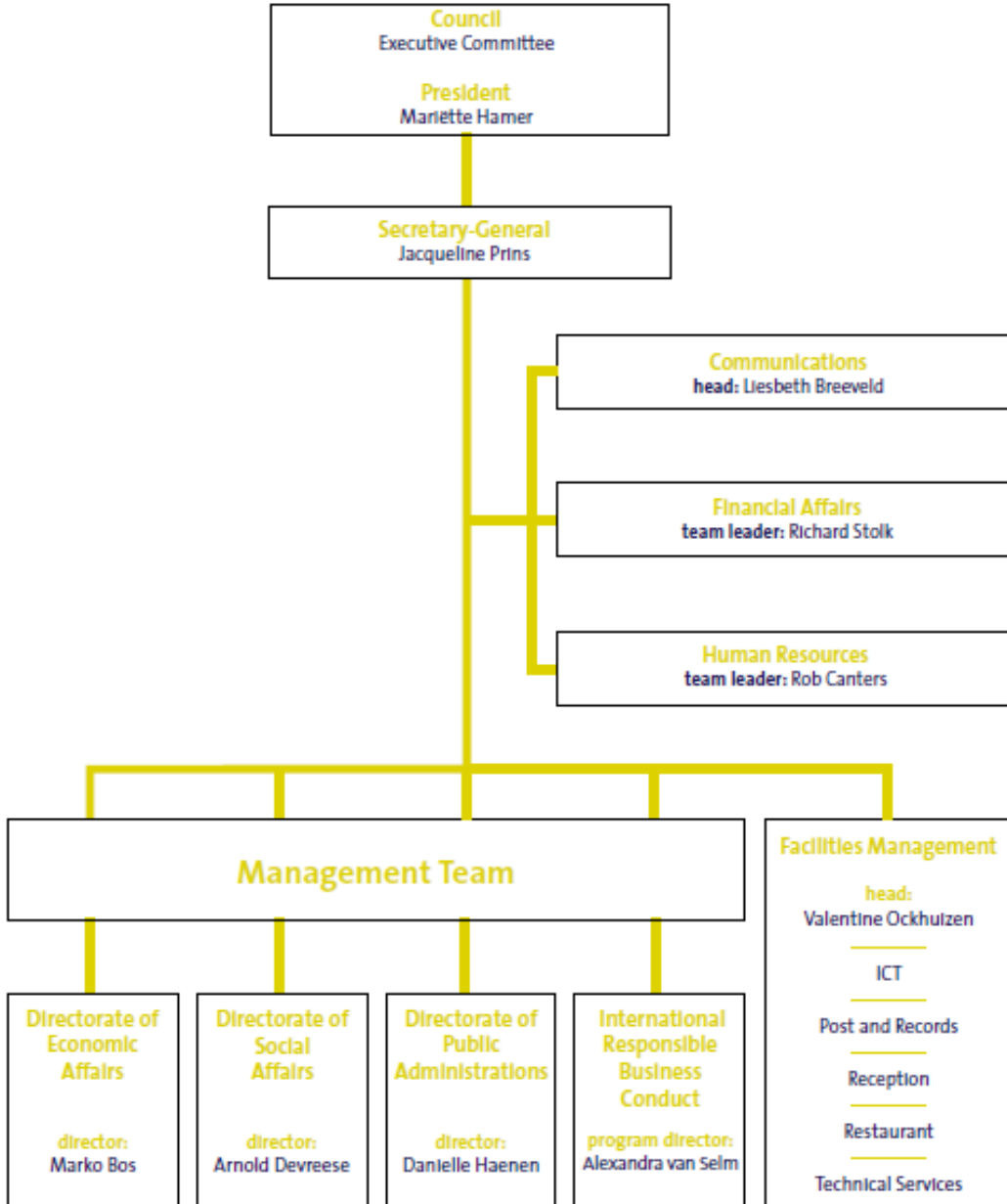
4. Sonuç

Sosyal ve Ekonomik Konsey, belirli sosyal gruplar, özel ve kamu kuruluşları ve devlet arasında hem söz konusu grupların azami çıkarı hem de toplumun ortak faydasını gözeten bir tartışma ve danışma mekanizması oluşturmak adına Hollanda'da kurulmuştur. Çeşitli işçi sendikaları, çiftçi ve tüccar dernekleri, örgütler ve birliklerin temsil edildiği bu Konsey, kuruluşundan bu yana toplumsal uzlaşmayı sosyal ve ekonomik açıdan sağlamak için çalışmaktadır (Lijphart: 1968, 112). Avrupa'da yer alan diğer ülkelerin Sosyal ve Ekonomik Konsey'lerinden farklı olarak bu Konsey, toplum ve devlet arası diyalogun daha kapsayıcı ve doğrudan olmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda politika yapım süreçlerine hem işçilerin hem de işverenlerin katılımını teşvik ederek görüşülmekte olan düzenleme ve politikaların, toplumun her kesimini temsil edecek şekilde hayata geçirilmesi için gerekli zemini temin etmektedir.

5. Ekler

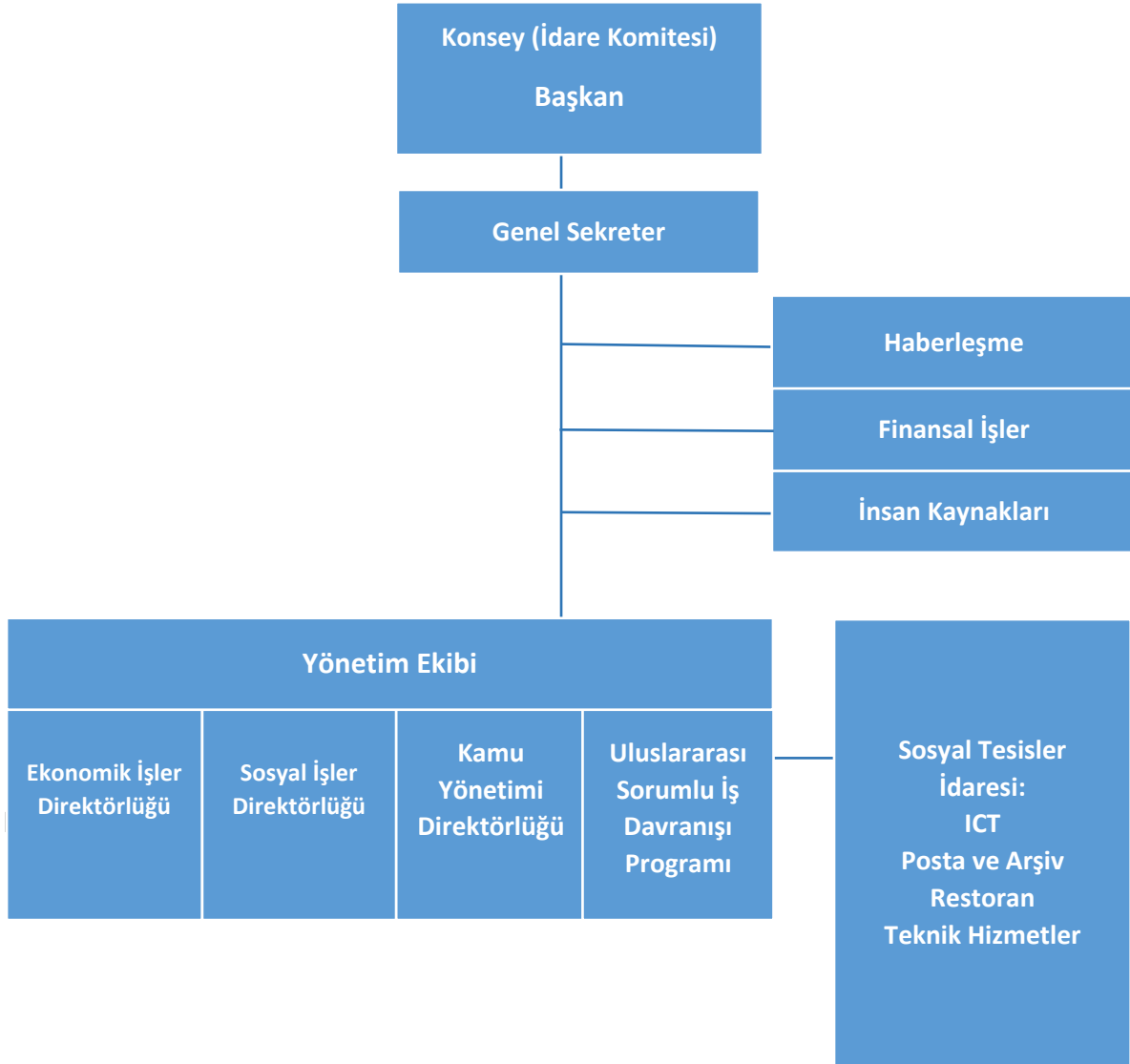
Sekretaryanın organizasyon şeması aşağıdaki gibidir:

a.

(Şema Sosyal ve Ekonomik Konsey'in sitesinden alınmıştır.)

b.

Referanslar

Andersen, H. (1980), Organizations, Classes and the Growth of State Interventionism, *Acta Sociologica*, Vol. 23, No. 2-3. s. 113.

Balkenstein, G. J. (1958), The Netherlands Industrial Organization Act of 1950, *University of Pennsylvania Law Review*, Vol. 106, No. 4, s. 500-507.

Lijphart, A. (1968), *Politics of Accommodation: Pluralism and Democracy in the Netherlands*, Amerika Birleşik Devletleri, Los Angeles: University of California Press. S. 110-112.

SER (Social and Economic Council of the Netherlands). Social and Economic Council of the Netherlands Information Brochure. <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/engels/algemeen/informatiebrochure-en.pdf> sitesinden alındı.

SER (Social and Economic Council of the Netherlands). *Seizing opportunities and managing risks – the relationship between the SDGs and IRBC*.

SER (Social and Economic Council of the Netherlands). *Energy transition and employment: Opportunities for a sustainable future*.

SER (Social and Economic Council of the Netherlands). *Climate Policy Implementation Plan*.